

ORNITHOLOGICAL OBSERVATIONS IN MOLDOVA BETWEEN THE SIRET AND PRUT RIVERS FROM 1898-1907

Sorin Geacu

Received: 24.09.2007 / Accepted: 11.10.2007

Abstract: The paper presents the first observations upon some species of migratory birds, done a century ago in Moldavia between the Siret and Prut rivers. These were realized by observers from meteorological stations that existed at the time on this territory (Galați, Măstăcani, Oancea, Drăgușeni, Tecuci, Bârlad, Zorleni, Avrămești, Huși, Vaslui, Iași, Tg. Frumos, Botoșani, Comândărești, Dorohoi and Herța). Mentions are made on the following species: white stork (*Ciconia ciconia*), crane (*Grus grus*), barn swallow (*Hirundo rustica*), coot (*Fulica atra*), cuckoo (*Cuculus canorus*), quail (*Coturnix coturnix*), hoopoe (*Upupa epops*), thrush-nightingale (*Luscinia luscinia*), woodcock (*Scolopax rusticola*), common snipe (*Gallinago gallinago*), starling (*Sturnus vulgaris*), lapwing (*Vanellus vanellus*), sand-martin (*Riparia riparia*), white wagtail (*Motacilla alba*) and redshank (*Tringa totanus*). The presented information is useful to the discussion of some aspects related to historical zoogeography.

Keywords: migratory birds, the Siret and the Prut rivers

Introducere:

Observațiile asupra lumii păsărilor, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX au avut un caracter sporadic și nesistematic. Ele fac referire la un număr restrâns de specii. Amintim aici informațiile consemnate de unii călători ori naturaliști pasionați, dar și pe cele trasmise de diferitele autorități ale timpului, în cazul producerii de pagube unor culturi agricole.

Alături de acestea, semnalăm acum și pe cele realizate de observatorii de la stațiile/posturile meteorologice existente atunci în cuprinsul teritoriului luat în analiză.

Aceștia, în afara activităților specifice cu caracter climatologic (măsurători ale temperaturii și umezelii aerului, presiunii atmosferice, vânturilor și precipitațiilor

atmosferice, ori asupra diferitelor tipuri de fenomene climatice de vară și de iarnă - ceață, rouă, brumă, viscole etc.), consemnau și informații referitoare la starea culturilor agricole, a pajiștilor, înmulțirea unor dăunători vegetali ori animalii (dacă era cazul), dar notau și unele date referitoare la câteva specii de păsări migratoare.

Toate acestea erau transmise apoi, lunar, la Institutul Meteorologic Central din București.

Material și metodă:

Puncte de observație și observatori

Pe teritoriul Moldovei dintre Siret și Prut, semnalările cu caracter ornitologic din deceniul 1898-1907, provin de la 16 stații/posturi meteorologice (Tab. 1).

Sorin Geacu: Academia Română, Institutul de Geografie, Str. Dimitrie Racoviță nr. 12, sector 2, 023993, București.

Tabelul nr. 1 Stațiile/posturile meteorologice care au furnizat observații ornitologice în perioada 1898-1907

Nr. crt.	Stația/Postul	Județul de care aparține în 1898-1907	Județul actual	Altitudinea (m) la 1898-1907
1.	Galați	Covurlui	Galați	30
2.	Măstăcani	Covurlui	Galați	20
3.	Oancea	Covurlui	Galați	40
4.	Drăgușeni	Covurlui	Galați	197
5.	Tecuci	Tecuci	Galați	40
6.	Bârlad	Tutova	Vaslui	76
7.	Zorleni	Tutova	Vaslui	93
8.	Avrămești	Tutova	Vaslui	170
9.	Huși	Fălciu	Vaslui	105
10.	Vaslui	Vaslui	Vaslui	120
11.	Iași	Iași	Iași	100
12.	Târgu Frumos	Iași	Iași	120
13.	Botoșani	Botoșani	Botoșani	180
14.	Comândărești	Botoșani	Botoșani	60
15.	Dorohoi	Dorohoi	Botoșani	172
16.	Herța	Dorohoi	Regiunea Cernăuți (Ucraina)	200

Stațiile/posturile meteorologice se aflau atât în regiunile de luncă cât și în cele colinare. Unele se situau chiar în centrul unor unități geografice, ca de exemplu: Drăgușeni (în Colinele Covurluiului), Avrămești (în Colinele Tutovei), Comândărești (în Câmpia Jijiei). La cele mai mari altitudini se aflau stațiile Drăgușeni și Herța.

Observatorii din acea perioadă au fost următorii:

- *Galați*: I. Frunză (1898-1901), P. Ionescu (1902), P. Nițescu (1903-1907);

- *Măstăcani*: D. Alboteanu (1898-1902, 1905-1906), I. Macovei (1903-1904), V. Macovei (1907);

- *Oancea*: E. Mironescu (1898-1899), C. Gâdei (1900-1903), S. David (1904-1906), V. Diaconu (1907);

- *Drăgușeni*: G. Vasileanu (1898-1907);

- *Tecuci*: C. Dimitriade (1898-1901), S. Dragomir (1902-1904), D. Anastasescu (1905), E. Gheorghiu (1906), G. Siadbei (1907);

- *Bârlad*: S. Popescu (1898-1906), N. Hristescu (1907);

- *Zorleni*: M. Lupescu (1900-1907);

- *Avrămești* (azi sat în comuna Voinești): C. Solomon (1898-1907);

- *Huși*: V. Ionescu (1898-1899), G. Florescu (1900-1902), D. Dumitrescu (1903-1905), N. Hristescu (1906), V. Leondari (1907);

- *Vaslui*: V. Leondari (1898-1906), S. Ionescu (1907);

- *Iași*: T. Maxim (1898), G. Ionescu (1899-1906), D. Marinescu (1907);

- *Târgu Frumos*: V. Ionescu (1898-1906), S. Mihăilescu (1907);

- *Botoșani*: Serviciul Viticol (1898-1901), M. Dumitrescu (1902), G. Florescu (1903-1906), V. Tabără (1907);

- *Dorohoi*: V. Tabără (1898-1906), G. Florescu (1907);

- *Herța*: G. Tăslăoanu (1898-1899), D. Cerchez (1900-1901), A. Cuparencu (1902), G. Bogrea (1903-1907);

- *Comândărești* (azi inclus satului Rediu, comuna Răuseni): I. Tițu (1898-1907).

După cum se observă, la majoritatea stațiilor de la sate, aceiași observatori au activat o lungă perioadă de timp (de exemplu la Drăgușeni, Comândărești, Avrămești, Zorleni), în timp ce la cele din orașe au avut loc schimbări frecvente ale acestora (câte 5 la Tecuci și Huși).

Rezultate și discuții:

Observații ornitologice

Numărul de specii de păsări asupra cărora s-au făcut observații a fost în acel timp de 15:

Berzele (*Ciconia ciconia*, Fam. Ciconiidae) se întâlnesc din martie-aprilie și până în septembrie (chiar octombrie).

În 1898, au sosit la: 9 martie la Târgu Frumos, 10 martie la Tecuci, 20 martie la Măstăcani și Vaslui, 26 martie la Bârlad, 29 martie la Huși.

În 1899 sosirea lor s-a semnalat la: 21 martie la Huși, 24 martie la Tecuci, 25 martie la Măstăcani, 2 aprilie la Bârlad. Plecarea lor, la Vaslui, a început la 9 august.

În 1900 s-au observat sosind pe: 22 martie la Comăndărești, 31 martie la Vaslui, 1 aprilie la Dorohoi, 2 aprilie la Huși. La 10 august încep a pleca de la Vaslui, la 3 septembrie de la Bârlad și la 5 septembrie de la Galați.

În 1901 au sosit pe 16 martie la Măstăcani. Pe 12 august a plecat primul stol de berze de la Oancea, pe 20 august de la Bârlad, iar pe 6 septembrie de la Măstăcani.

În 1902 au sosit pe 22 martie la Oancea, 23 martie la Măstăcani, 28 martie la Bârlad, 31 martie la Tg. Frumos. La 18 aprilie, la Iași, încă mai soseau berze. Plecări au fost semnalate la 5 august la Oancea și 7 septembrie la Iași.

În 1903, ele au început să sosească la 15-18 martie la Avrămești, 20 martie la Tecuci, 23 martie la Tg. Frumos. Stolurile de plecare s-au constatat la 25 august 1903 la Avrămești, 10 septembrie la Iași și 12 septembrie la Tecuci.

În 1904, primele berze au început să sosească la 26 martie 1904 la Oancea, 7 aprilie la Bârlad, 4 aprilie la Comăndărești, 9 aprilie la Huși și 6 aprilie la Tecuci.

Pentru 1905, datele de sosire consemnate au fost: 31 martie la Avrămești și 25 martie la Comăndărești. În cazul plecărilor s-au semnalat următoarele zile: 13 august la Bârlad și 6 septembrie la Avrămești.

Datele de sosire pentru 1906 au fost următoarele: 9 martie la Zorleni, 11 martie la

Măstăcani, 20 martie la Comăndărești, 28 martie la Tecuci, 8 aprilie la Galați și Bârlad. Plecarea lor s-a observat la 1 august la Huși și pe 12 septembrie la Măstăcani.

În 1907 s-a semnalat venirea lor în zilele de: 25 martie la Galați, 30 martie la Măstăcani, 5 aprilie la Huși și 15 aprilie la Iași.

Pasajele cocorilor (*Grus grus*, Fam. Gruidae) se observă în martie-aprilie și septembrie-octombrie.

În 1898 s-a observat sosirea lor în următoarele zile: 4 martie la Tecuci, 9 martie la Tg. Frumos, 18 martie la Botoșani, 20 martie la Huși, 27 martie la Măstăcani și 28 martie la Bârlad. Plecarea lor s-a semnalat la 10 septembrie la Măstăcani.

În 1899 au venit pe 17 martie la Huși, 22 martie la Tecuci, 25 martie la Măstăcani. Primele plecări s-au observat la 31 august (Avrămești), iar ultimele la 7 octombrie (Iași).

În 1900, pe 27-28 martie, primii cocori au trecut prin dreptul Bârladului și Comăndăreștilor, la 1 aprilie pe la Dorohoi, iar pe 7-8 aprilie ajunseseră și la Herța. Observațiile asupra plecării lor au indicat datele: 22 septembrie la Vaslui și 21 octombrie la Bârlad.

La 15 martie 1901 a trecut primul stol de cocori prin dreptul Bârladului, iar la 19 martie pe la Măstăcani. Plecările lor au fost semnalate în zilele de: 25 august (Bârlad), 17 septembrie (Măstăcani) și 21 septembrie (Oancea).

În 1902 au sosit în zilele de: 23 martie la Măstăcani, 25 martie la Bârlad, 26 martie la Tg. Frumos, 26-27 martie la Tecuci, 29 martie la Dorohoi, 31 martie la Vaslui și 3 aprilie la Iași. Plecările s-au semnalat astfel: 30 septembrie la Iași și 1 octombrie la Oancea. Ultimele stoluri, la Vaslui, au fost zărite pe 23 octombrie.

Semnalarea sosirii acestor păsări în anul 1903 s-a făcut astfel: 15-18 martie la Avrămești, 23 martie la Tecuci și Tg. Frumos, 30 martie la Vaslui, 31 martie la Drăgușeni și 5 aprilie la Bârlad. Datele de plecare notate au fost: 19 septembrie la Iași,

20 septembrie la Tecuci, 25 septembrie la Bârlad.

În 1904, cocorii au sosit la: 20 martie la Tg. Frumos, 22 martie la Vaslui, 31 martie la Comândărești, 1 aprilie la Comândărești și 10 aprilie Dorohoi. Primele stoluri de plecare s-au observat la 16 august la Zorleni, iar ultimele pe 14 octombrie la Vaslui.

În 1905, cocorii au sosit la: 9 martie la Bârlad, 19 martie (Tg. Frumos), 21 martie (Zorleni), 25 martie (Avrămești), 28 martie (Comândărești). Au plecat la: 15 septembrie (Tg. Frumos), 20 septembrie (Tecuci), 27 septembrie (Avrămești), 31 octombrie (Bârlad).

În anul următor, s-au semnalat sosiri în zilele de: 7 martie (Huși), 9 martie (Tecuci), 18 martie (Bârlad și Comândărești), 19 martie (Măstăcani), 21 martie (Tg. Frumos), 28 martie (Dorohoi). Plecările au fost observate la: 18 septembrie (Huși), 25 septembrie (Măstăcani), 5 octombrie (Vaslui).

Pentru anul 1907, datele de sosire au fost: 25 martie (Galați), 29 martie (Tg. Frumos), 3 aprilie (Botoșani), 5 aprilie (Huși), 7 aprilie (Tecuci), iar de plecare: 6 septembrie (Zorleni), 18 septembrie (Dorohoi), 30 septembrie (Vaslui).

Rândunelele (*Hirundo rustica*, Fam. Hirundinidae) sosesc în martie-aprilie și pleacă cel mai târziu la sfârșitul lui octombrie.

În 1898, s-a observat venirea lor astfel : 29 martie la Tg. Frumos, 31 martie la Măstăcani, 10 aprilie la Huși, 26 aprilie la Bârlad și 2 mai la Herța. La Tecuci, în primele zile ale lui aprilie «timpul fiind călduros au început să sosească, însă ele au dispărut în urma frigului din decada a doua și au reapărut tocmai în ultima decadă» (Buletinul lunar al Observațiilor Meteorologice 1898, pag. 34). Plecarea lor, la Măstăcani, s-a constatat la 21 septembrie.

În 1899, la Bârlad, au sosit primele rândunelele pe 9 aprilie.

În 1900, au sosit pe 14 aprilie la Huși și 21 aprilie la Dorohoi și au plecat pe 3 septembrie de la Bârlad, 5 septembrie de la

Galați, ultimele stoluri, la Vaslui, fiind semnalate la 15-18 septembrie.

În 1901 au sosit la 15 martie la Oancea. De la Bârlad au plecat pe 2 septembrie.

Datele sosirii rândunelelor în 1902 au fost următoarele: 25 martie (Oancea), 6 aprilie (Galați), 8 aprilie (Comândărești), 14 aprilie (Tg. Frumos), 15 aprilie (Zorleni), 18 aprilie (Iași), 19 aprilie (Dorohoi), 21 aprilie (Vaslui) și 22 aprilie (Bârlad). Datele de plecare au fost: 4 septembrie (Iași), 1-4 septembrie (Zorleni), 16 septembrie (Bârlad).

La nivelul anului 1903, acestea au sosit la: 12 aprilie (Tecuci și Bârlad), 16 aprilie (Huși), 19 aprilie (Galați), 20 aprilie (Zorleni), 25 aprilie (Iași), 26 aprilie (Dorohoi). Zilele în care s-a observat plecarea lor au fost: 25 august la Avrămești, 13 septembrie la Iași, 18 septembrie la Tecuci și 30 septembrie la Comândărești.

În 1904, acestea au sosit la 9 aprilie la Huși, 10 aprilie la Comândărești, 12 aprilie la Tecuci, 21 aprilie la Bârlad. Zilele de plecare semnalate au fost: 21 septembrie la Dorohoi și 2 octombrie la Comândărești.

În 1905 au sosit pe 13 aprilie la Comândărești. Zilele de plecare din acel an au fost următoarele: 24 august la Bârlad, 13 septembrie la Avrămești, 16 septembrie la Tecuci, 18 septembrie la Dorohoi.

Pentru 1906, s-au consemnat sosiri la: 12 aprilie (Galați, Bârlad), 15 aprilie (Măstăcani), 17 aprilie (Comândărești).

În 1907, rândunelele au sosit la: 10 aprilie (Huși), 18 aprilie (Tecuci), 28 aprilie (Iași). Plecarea lor a fost consemnată în zilele de: 10 septembrie (Dorohoi), 13 septembrie (Zorleni), 23 septembrie (Vaslui).

Lișițele (*Fulica atra*, Fam. Rallidae) se întâlnesc în perioada martie-noiembrie, în luncile cu vegetație acvatică. La 5 martie 1901 pe balta Șovârca, lângă Oancea, se observaseră primele exemplare. În anul 1904, la 11 martie, se constată primele exemplare, tot la Oancea.

Cucul (*Cuculus canorus*, Fam. Cuculidae) își face apariția în luna aprilie. Datele de semnalare au fost următoarele:

- 1898: 29 aprilie la Vaslui;

- 1899: 16 aprilie la Avrămești, 18 aprilie la Vaslui;
- 1900: 21 aprilie la Vaslui;
- 1902: 8 aprilie la Oancea, 26 aprilie la Vaslui, 28 aprilie la Măstăcani;
- 1903: 26 aprilie la Tecuci, 30 aprilie la Bârlad;
- 1904: 18 aprilie la Comândărești, 19 aprilie la Huși;
- 1905: 22 aprilie la Comândărești;
- 1906: 17 aprilie la Vaslui;
- 1907: 27 aprilie la Bârlad.

De asemeni, s-au semnalat prepelițe (*Coturnix coturnix*, Fam. Phasianidae) și pupeze (*Upupa epops*, Fam. Upupidae). Sosirea primelor prepelițe s-a consemnat pe 28 aprilie 1902 la Măstăcani și 10 mai 1905 la Comândărești, iar plecarea acestora în zilele de 13 septembrie 1905 la Avrămești și 18 septembrie 1905 la Dorohoi. Venirea pupezelor s-a consemnat în zilele de 8 aprilie 1902 la Oancea, iar pentru Comândărești la: 10 aprilie 1904, 30 aprilie 1905 și 17 aprilie 1906.

Oaspeți de vară (aprilie-august/septembrie) sunt și privighetorile (*Luscinia luscinia*, Fam. Turdidae). Date consemnate de sosire a acestora au fost: 16 aprilie 1899 (Avrămești), 29 aprilie 1900 (Vaslui), 29 martie 1902 (Avrămești), 30 aprilie 1902 (Vaslui), 15-18 martie 1903 (Avrămești), 10 aprilie 1903 (Oancea), 16 aprilie 1906 (Vaslui).

Plecări ale acestora s-au consemnat astfel: 25 august 1903 (Avrămești), 6 septembrie 1905 (Avrămești).

Sitarii (*Scolopax rusticola*, Fam. Charadriidae) realizează pasaje primăvara și toamna. Dintre cele de primăvară amintim: 9 martie 1898 la Tg. Frumos, 15 aprilie 1899 la Dorohoi, 1 aprilie 1900 la Dorohoi, 15 aprilie 1900 la Herța, 20 martie 1902 la Dorohoi, 25 martie 1902 la Vaslui, 5 aprilie 1902 la Comândărești, 15-18 martie 1903 la Avrămești, 30 martie 1903 la Vaslui, 31 martie 1904 la Comândărești, 5 aprilie 1904 la Dorohoi, 6 aprilie 1904 la Tecuci, la 18 martie 1906 la Huși, 19 martie 1906 la Dorohoi, 21 martie 1906 la Tg. Frumos.

Dintre datele de plecare semnalate amintim: 12 octombrie 1902 la Dorohoi, 18 septembrie 1904 la Dorohoi, 26 octombrie 1905 la Comândărești.

Sunt câteva semnalări și pentru alte specii:

a) becaține (*Gallinago gallinago*, Fam. Charadriidae). La Tg. Frumos au sosit, în 1898, pe 9 martie, iar în 1899, la Dorohoi, pe 15 aprilie.

b) grauri (*Sturnus vulgaris*, Fam. Sturnidae). S-a semnalat sosirea lor la 18 aprilie 1904 la Tecuci și 30 martie 1905 la Avrămești. Date despre plecarea lor nu se păstrează decât din 1905 de la Avrămești (22 septembrie).

c) nagâți (*Vanellus vanellus*, Fam. Charadriidae). Venirea lor s-a consemnat pe 7-8 aprilie 1898 la Herța și 28 februarie 1902 la Comândărești. Tot la Comândărești, pe 15 martie 1904 sosiseră exemplare răzlețe, dar în zilele de 30 și 31 martie, ei au sosit «în cârduri numeroase». Pasajul de toamnă s-a consemnat doar în 1903, la Comândărești (30 octombrie).

d) plecarea lăstunilor (*Riparia riparia*, Fam. Hirundinidae) a fost semnalată doar o singură dată (la Iași pe 7 septembrie 1902).

e) sosirea codobaturilor (*Motacilla alba*, Fam. Motacillidae) s-a notat doar la 3 stații: Vaslui (23 martie 1904), Tecuci (8 aprilie 1904) și Dorohoi (19 martie 1906).

f) despre fluierari (*Tringa totanus*, Fam. Charadriidae) se păstrează o singură mențiune: aceea de sosire la Dorohoi din 1906 (la 21 martie).

În afara datelor exacte de semnalare a venirii ori plecării unor specii de păsări migratoare, observatorii stațiilor/posturilor meteorologice au făcut uneori și mențiuni cu caracter general. Dintre acestea, menționăm doar câteva:

- în aprilie 1901, la Măstăcani «toate păsările călătoare au sosit» (Buletinul lunar al Observațiilor Meteorologice, 1901, pag. 67);

- în mai 1902, la Galați «toate păsările călătoare și-au făcut cuibul și clocesc» (Buletinul lunar al Observațiilor Meteorologice, 1902, pag. 90);

- în iunie 1902, la Tg. Frumos «păsările călătoare ca barza, cocorul, rândunica, prepelița au toate pui, iar la unele din ele sunt zburători» (Buletinul lunar al Observațiilor Meteorologice, 1902, pag. 117);

- în august 1903, la Tg. Frumos «rândunele formează stoluri de plecare» (Buletinul lunar al Observațiilor Meteorologice, 1903, pag. 134).

Concluzii:

După cum se observă din datele prezentate, predomină informațiile referitoare la berze, cocori și rândunele. Mai puține sunt cele referitoare la cucii și sitari. Referirile la celelalte specii sunt cu totul sporadice.

Pe baza acestor date, pentru unii ani luați în analiză, se poate reconstitui cronologia migrației păsărilor dinspre sud spre nord primăvara și în sens invers în anotimpul de toamnă.

În funcție de condițiile climatice specifice anilor respectivi, se pot constata variații în calendarul migrației.

Teritoriul analizat se află în lungul a două drumuri de migrație a păsărilor: cel carpatic (în lungul Siretului) și cel est-elbic (în lungul Prutului).

Greu accesibile astăzi, datele prezentate sunt valoroase pentru zoogeografia istorică, mai ales că se referă la un spațiu puțin studiat din acest punct de vedere.

Rezumat:

SEMNALĂRI ORNITOLOGICE DIN
PERIOADA 1898-1907 ÎN MOLDOVA
DINTRE SIRET ȘI PRUT

Lucrarea prezintă primele observații ale unor specii de păsări migratoare, realizate cu un secol în urmă în Moldova, în spațiul dintre râurile Siret și Prut. Acestea au fost efectuate de către observatori de la stațiile meteorologice care au existat la vremea respectivă pe acest teritoriu (Galați, Măstăcani, Oancea, Drăgușeni, Tecuci, Bârlad, Zorleni, Avrămești, Huși, Vaslui, Iași, Tg. Frumos, Botoșani, Comăndărești, Dorohoi și Herța). Sunt menționate următoarele specii: barza albă (*Ciconia ciconia*), cocorul (*Grus grus*), rândunica (*Hirundo rustica*), lișița (*Fulica atra*), cucul (*Cuculus canorus*), prepelița (*Coturnix coturnix*), pupăza (*Upupa epops*), privighetoarea de zăvoi (*Luscinia luscinia*), sitarul de pădure (*Scolopax rusticola*), becațina comună (*Gallinago gallinago*), graurul (*Sturnus vulgaris*), nagățul (*Vanellus vanellus*), lăstunul de mal (*Riparia riparia*), codobatura albă (*Motacilla alba*) și fluierarul cu picioare roșii (*Tringa totanus*). Informațiile prezentate pot fi utile în discutarea anumitor aspecte legate de zoogeografia istorică.

Bibliografie:

- DRUGESCU C. (1994), *Zoogeografia României*, Ed. ALL, București.
- DRUGESCU C., GEACU S. (2002), *Drumurile de migrație a păsărilor*, România. Mediul și Rețeaua Electrică de Transport. Atlas Geografic, Ed. Academiei, București.
- GUGIUMAN I. (1945), Stațiuni meteorologice și hidrografice în Moldova, *Revista Geografică*, an II, fasc. I-IV, București.
- IONESCU V. (1968), *Vertebratele din România*, Ed. Academiei, București.
- *** (1899-1908), *Buletinul lunar al Observațiilor Meteorologice din România (1898-1907)*, București.